

**Биосферният резерват „Чупрене”,
Западна Стара планина
като**

**Потенциално място в
Националната мрежа за
дългосрочни екосистемни
изследвания и в
LTER-Europe**

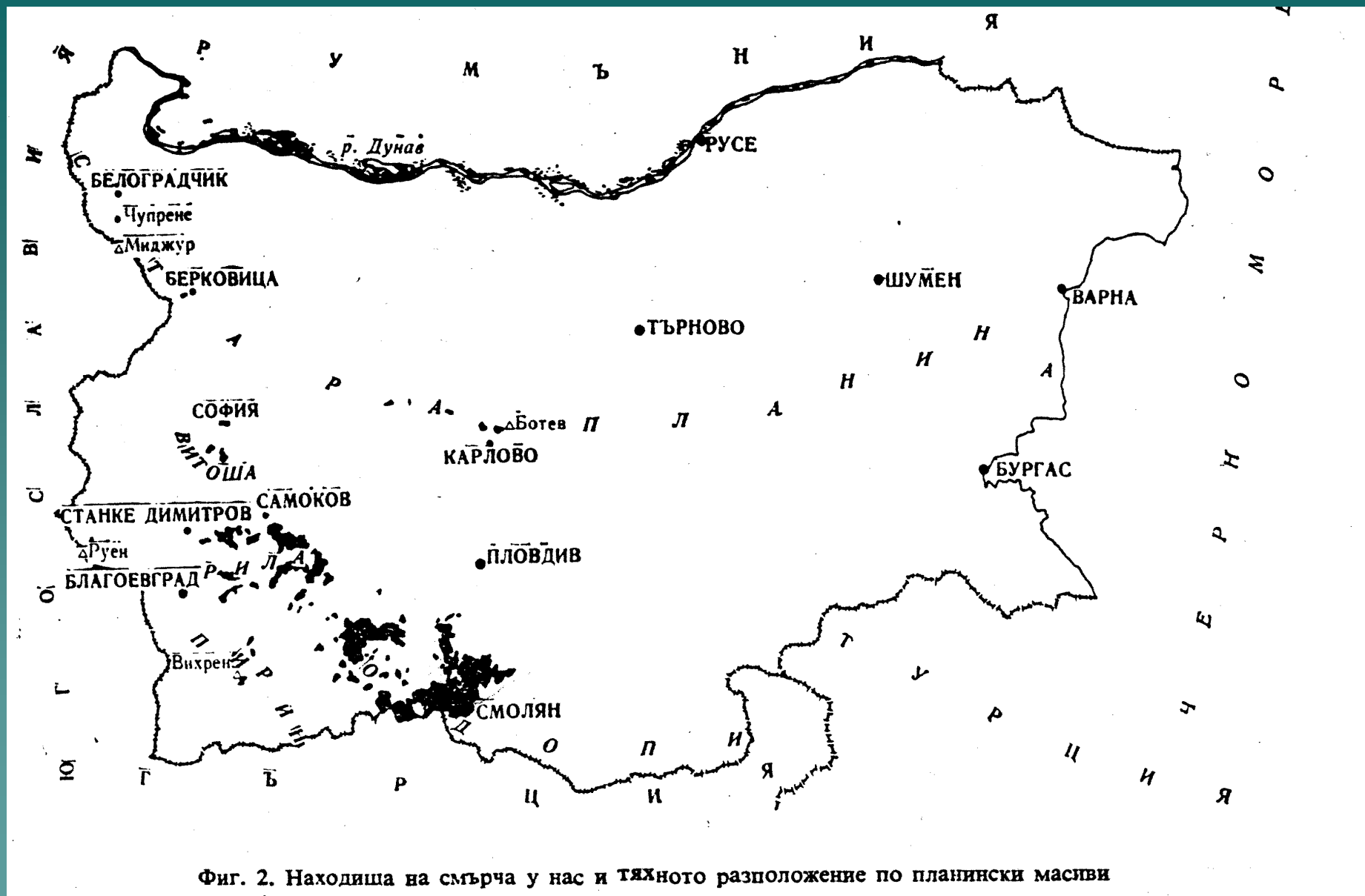
- ◆ Резерват "Чупрене" е обявен за биосферен през 1977 г. по програмата "Човек и биосфера" на UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) и е част от международната мрежа на биосферните резервати - еталон за оценка на въздействието върху околната среда.
- ◆ Първоначално е обявен през 1973 г. върху площ от 650 ha, за да се съхранят съществуващите вековни смърчови гори, а по-късно е разширен. През 1979 г. към него се присъединява резерватът "Орлов камък", а през 1986 г. е обособена буферна зона от 542,3 ha.

- ◆ Днес официалният му статут е "резерват" според Закона за защитените територии (1998) и стопанисването му е поверено на РИОСВ (Районен инспекторат по околната среда и водите) в гр. Монтана. Включен е в Европейската програма КОРИНЕ за представителни природни местообитания, а страната ни е ратифицирала Бернската конвенция, предвиждаща изграждането на мрежа от защитени територии ЕМЕРАЛД (СМАРАГД) въз основа на програмата.

- ◆ Резерватът е разположен в Западна Стара планина, има площ 1439,2 ha и обхваща югоизточните части на Светиниколския дял и северозападните части на Чипровския дял на планината при надм. вис. от около 1400 до 2000 m. Простира се на около 12 km дължина и до 3 km ширина в посока от северозапад на югоизток. Разположен е на територии от общините Чупрене и Белоградчик, в землищата на селата Горни и Долни Лом, Репляна, Чупрене и Стакевци. Горите в тази част се стопанисват от горски стопанства Чупрене и Белоградчик.

- ◆ Резерватът включва добре съхранени екосистеми, заемащи пояса на иглолистните гори и части от широколистния и субалпийския пояс на Западна Стара планина.
- ◆ Иглолистните асоциации заемат около 68,8 % от площта на резервата, широколистните, главно буковите—около 8 %, смесените гори – 11 %, незалесената площ, главно сипеи и каменни реки е около 8,4 % и високопланински тревни асоциации—около 4 %. Горските съобщества включват почти изцяло зрели смърчови съобщества, с по-значителни примеси от ела, бук, зелена елша, бреза и незначителни - от шестил, явор, трепетлика, горун, планински явор, планинска елша и клек.

Смърчовите гори в биосферния резерват “Чупрене” са единствените компактни и сравнително добре запазени от антропогенно въздействие гори на вида в Западна Стара планина (Фиг. 2) (Горскостопанска наука, кн. 6/1985 г.).

- ◆ В резервата се срещат защитените видове: планински явор (*Acer heldreichii* Orph.); нарцисовидна съсънка (*Anemone narcissiflora* L.), глухар (*Tetrao urogallus*); лещарка (*Tetrastes bonasia*) (Георгиев, 1993; 2004).
- ◆ Събраната литература за самия обект включва публикации за около 65 г.: Минчевъ (1938), Джунински (1981), Колев (1982), Нанкинов и др. (1985), Недялков и др. (1986), Андрейчин (1994).

- ◆ Описание и картиране на растителните съобщества на територията на биосферния резерват е извършено от Бондев и Любенова (1995).
- ◆ Обектът е цитиран от Георгиев (1993; 2004), в статия на Бондев и Любенова (2000) и др.
- ◆ В серия от публикации са изложени изследвания относно сукцесионните промени в растителната покривка на резервата, влиянието на някои биотични и абиотични фактори, картирани са уврежданията в GIS по съвременни аерофотоснимки и е направена оценка на степента и естеството на пораженията, засягащи смърчовата растителност от Любенова (2002; 2004), Руменина (2003).

- ◆ Информация за обекта се съдържа и в документацията, свързана с обявяването и разширяването на резерват "Чупрене" .
- ◆ Част от изследванията са финансирани от Фонд "Научни изследвания" при СУ "Климент Охридски" – Договор N 351/11.07.2001 г.: „Екологична оценка на природните компоненти в Биосферния резерват "Чупрене" и препоръки относно неговото управление и устойчивото развитие на региона", ръководен от доц. д-р М. Любенова

Биосферният резерват „Чупрене“ в Западна Стара планина е подходящ за Националната мрежа и за LTER-Europe обект по следните причини:

- ◆ Основното предназначение на биосферните резервати е прякото съхраняване на съдържащото се в тях биоразнообразие, но и продуцирането на научна информация за целите на устойчивото използване на природните ресурси - развитието на икономиката и туризма и заедно с това опазване на уникалните природни дадености.

- ◆ Защитената територия дава възможност за изучаване на смърчовите екосистеми и тяхното екологично значение при естествени условия на възобновяване и развитие в Западна Стара планина.
- ◆ Защитената територия дава възможност за детайлно проучване на разнообразието от смърчови форми на територията на резервата и провеждането на сравнителни генетични изследвания.
- ◆ Смърчовата растителност се отличават със създаван от нея специфичен екоклимат (влажен и хладен) и добре изразено климатогенно и хидрологично значение.

- ◆ Пораженията върху тази растителност биха довели до локални климатични, хидрологични и сукцесионни промени в биосферния резерват и нарушаване на стабилността на екосистемите, имащи пряко отношение към комплексното функциониране на целия регион и способността му за самоуправление.
- ◆ Въпреки че според Минчев (1938) смърчовите гори в Западна Стара планина притежават голяма жизнеспособност и тенденция към разширяване на ареала си, след 1990 се забелязват групи от умиращи смърчови дървета из цялата територия на резервата и разрастване на оформящите се петна.

- ◆ Флористичното и фаунистичното богатство, самобитните смърчови и букови гори и многобройните карстови форми придават неповторим естетичен облик не само на резервата, но и на целия район. Последният е подходящ обект за еко- и автотуризм, имащи голямо значение за икономическото възраждане на региона и поминъка на хората.
- ◆ Създаването на база данни ще позволи вземане на управленски решения за ефективна охрана и природосъобразно ползване.

◆ Лице за контакт:

Dr. LYUBENOVA Mariyana Ivanova

Assoc. Prof.

Department of Ecology and E.P.

Faculty of Biology

D. Tzancov blvd., 8

1164 Sofia, Bulgaria

+ 359 2 8167347

GSM: 0899351822

e-mail: ryann@abv.bg

mariyanalyubanova@yahoo.com

Благодаря за вниманието !

